

LA IDIOSINCRÀSIA BIOLÒGICA DE L'ÉSSER HUMÀ I L'EFFECTE HIVERNACLE

David Bueno
i Torrens

Professor i investigador de genètica de la UB

Instints, energia i canvi climàtic

Avui fa una setmana es va cloure a Barcelona la cimera del clima, sense progressos significatius. Quan es discuteix sobre canvi climàtic es posa molt èmfasi en les emissions de gasos d'efecte hivernacle, i es parla de desenvolupament, industrialització i sostenibilitat, però no es té en compte la causa primera de tot això, la nostra idiosincrasia biològica. Perquè si el canvi climàtic té el seu origen en les nostres activitats, per combatre'l ens cal entendre el perquè íntim del nostre comportament, que ens ha menat fins a la tessitura actual. En aquest sentit, la nostra ment és plena de mòduls de funcionament que van evolucionar fa centenars de milers d'anys, els quals estan implicats en totes les nostres activitats i han garantit la nostra supervivència com a espècie. Això no exclou la necessitat imperiosa de desenvolupar noves estratègies energètiques, ni resta cap importància al paper de l'educació en l'ús racional dels recursos, però tot es filtra a través d'aquests mòduls.

PER COMENÇAR, tots els organismes consumim energia metabòlica que obtenim de l'aliment, però les persones també fem servir una gran quantitat d'energia externa. L'ús d'aquestes fonts energètiques, que va començar amb la domesticació del foc, té el seu origen en la capacitat creativa del nostre cervell i en l'enorme capacitat de manipulació de les nos-

tres mans. I també en els nostres instints biològics, que ens empenyen al progrés científico-tècnic com a mecanisme de supervivència, una adaptació sense la qual la nostra espècie no hauria sobreviscut. És a dir, que fem servir energia externa perquè la nostra biologia ens empenyi a fer-ho.

A MÉS, MOLT PROBABLEMENT aquests mateixos instints que l'evolució ha modelat als nostres gens ens impel·leixen a usar tanta energia externa com disposem, la qual cosa pot explicar per què ens resulta tan difícil controlar-ne la despesa. En aquest sentit, s'han analitzat molts exemples biològics de despesa d'energia aparentment excessiva i fútil, com les cues dels galls dindi i els rituals d'aparellament, rere els quals hi ha un missatge biològic destinat a atraure parelles reproductores –i amb la reproducció, els gens que propicien aquesta despesa energètica passen a la descendència–. Un exhibicionisme energètic instintiu que les persones també professem, i que en el nostre cas també es tradueix en un consum desmesurat d'energia externa.

FINALMENT, HI HA UNA ALTRA qüestió relativa a l'instint reproductiu que cal considerar, l'excés de població. Actualment a la Terra som uns 6.000 milions de persones, més del doble que fa quaranta anys. Segons la FAO, el planeta pot produir prou aliment per mantenir-ne 12.000 milions, però la pregunta no ha

de ser aquesta, sinó a quin preu ho pot fer respecte a l'equilibri global i amb quin consum energètic. Com destaca l'ecòleg Paul R. Ehrlich, autor del ja clàssic llibre *L'explosió demogràfica* i últim guanyador del prestigiós premi Ramon Margalef, "la Terra no pot mantenir més excés de població". D'aquest fet resulta obvi que cal abordar una política de control demogràfic d'abast planetari, però és un aspecte tabú del qual no es parla, probablement perquè un altre dels instints que duem arrelats és el de la reproducció, entesa com l'acte egoista de passar les nostres formes gèniques a la descendència, una mena de competència genètica entre persones i grups humans.

PER DESCOMPTAT, amb tot això no vull dir que hi hagi gens que ens impulsin a canviar el clima, sinó que, atesa la nostra idiosincrasia biològica, el canvi climàtic potser sigui inevitable. I és aquesta mateixa biologia intrínseca la que ens dificultarà fer res prou efectiu per aturar-lo, fins que no el percebem com una amenaça directa a la nostra supervivència, un altre instint que duem ben arrelat als nostres gens. En conseqüència, si volem que hi hagi avenços significatius en la lluita contra el canvi climàtic, cal també interpretar-lo des de la nostra biologia més íntima, i estimular uns altres recursos biològics de supervivència dels quals també estem dotats: la intel·ligència i el sentit comú.

cboada@webunart.com

CARLOTA BOADA

"Cal una política de control demogràfic d'abast planetari, però és un aspecte tabú del qual no es parla, probablement perquè un dels instints que duem arrelats és el de la reproducció"